

РЕЦЕНЗИЯ

От: *проф. д-р Николай Христов Щерев, УНСС- София*

Научна специалност: 05.02.18 Икономика и управление; 3.8. Организация и управление на производството

Относно: конкурс за **доцент** по област на висшето образование „Социални, стопански и правни науки“, Професионално направление 3.8. „Икономика“, научна специалност „Икономика и управление (маркетинг, мениджмънт и предприемачество)“ в БСУ.

1. Информация за конкурса

Конкурсът е обявен за нуждите на „Център по икономически и управленски науки“, Бургаски Свободен Университет съгласно публикувана обява в ДВ №82 от 14.10.2022г. Участвам в състава на научното жури по конкурса съгласно Заповед ЛС-50/30.11.2022 г. на Ректора на БСУ.

2. Информация за кандидатите в конкурса

В конкурса има един единствен участник: **главен асистент д-р Виляна Янкова Русева**, „Център по икономически и управленски науки“, Бургаски Свободен Университет.

Основната информация за единственият кандидат в конкурса може да се синтезира в следните направления:

- **Образование:**
 - **Висше образование:** 2006 – 2010 г., Икономически университет, гр. Варна, специалност „Финанси“ в ОКС Бакалавър
2010 – 2012 г., Икономически университет, гр. Варна, специалност „Счетоводство и контрол“ в ОКС Магистър
2015 – 2016 г., Бургаски свободен университет, гр. Бургас, специалност „Управление на туризма“ в ОКС Магистър
2017 – 2018 г., Шуменски университет – Епископ „Константин Преславски“, следдипломна квалификация за професия „учител“
 - **Докторантура:** 2017 – 2019 г., Бургаски свободен университет, гр. Бургас 3.8 Икономика, „Икономика и управление (индустрия)“. Тема на дисертационния труд: „Развитие на ноу-хау чрез консултиране и обучение (примерът на туристическата индустрия)“. Диплома № 1921789278 от 21.10.2019 г., БСУ
- **Професионален опит:**
 - 2004 – 2008 г. – Балкан Холидейс и Ориент плус. Последователно екскурзовод и търговски представител.
 - 2008 – 2014 г. – Инвестбанк, Банка ДСК, Интернешънал асет банк, счетоводител-касиер/банков служител.
 - 2014 – 2018г – Балкан холидейс и Томас Куук, последователно: екскурзовод, организатор дейности, администратор на данни.
 - 2017 – сега – Бургаски свободен университет, Център по икономически науки

- Академичен опит:
 - 2017 – 2020 г. – асистент;
 - 2020 – до сега – главен асистент.

3. Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност

От представената справка за изпълнение на минималните Национални изисквания за заемане на академичната длъжност „ДОЦЕНТ“, както и на специфичните количествени и качествени изисквания на БСУ за заемане на академичната длъжност „ДОЦЕНТ“ на БСУ могат да се направят следните обобщения:

- Справките са коректно направени и отразяват основни научни постижения (публикувани книги, студии, статии и доклади от конференции, и цитирания на научните публикации), както и основни качествени признания на обществото относно единствения кандидат за ДОЦЕНТ на БСУ.
- Изпълнени са всички минимални национални изисквания, вкл.:
 - Кандидатът има придобита ОНС „доктор“: *„Развитие на ноу-хау чрез консултиране и обучение (примерът на туристическата индустрия)“*, дипломата е издадена от БСУ през 2019г. с рег. №1921789278 от 21.10.2019г. по научна специалност 3.8 Икономика, „Икономика и управление (индустрия)“.
 - Кандидатът има публикувана самостоятелна монография по темата на конкурса за ДОЦЕНТ: *Съвременни предизвикателства пред маркетинга и предприемачеството*, изд. Бургаски свободен университет, 2022, ISBN: 978-619-253-021-1
 - Кандидатът участва в конкурса с допълнително: 1 глава от колективна монография, 1 самостоятелен учебник, 7 студии, 1 статия и 11 доклада, които формират 230 точки (минимален брой 200 т. според Правилник за прилагане на Закона за развитието на академичния състав в Република България).
 - Кандидатът е посочил 9 цитата в индексирани и реферирани публикации, които формират 75 точки (минимален брой 50т. според Правилник за прилагане на Закона за развитието на академичния състав в Република България).
- Изпълнени са минималните количествени изисквания на БСУ вкл.:
 - Издаден 1 самостоятелен учебник: *Въведение в социалното предприемачество*, Бургаски свободен университет, 2022, ISBN: 978-619-253-022-1;
 - Публикуван рецензиран монографичен труд, с обем на самостоятелния текст от поне 10 издателски коли: *Съвременни предизвикателства пред маркетинга и предприемачеството*, изд. Бургаски свободен университет, 2022, ISBN: 978-619-253-021-1, 209 страници – 13 издателски коли
 - Публикувани са 19 броя научни публикации (студии, доклади и колективни монографии) извън дисертационния труд за придобиване на ОНС „доктор“ с обем на самостоятелния текст от 244 стр. /15,25 изд. коли/, от които 5 от публикации са публикувани на английски език в реферирани издания.
 - Участие в 8 научно-изследователски и образователни проекта.

От представената справка е видно, че са формирани 455 точки при минимален брой точки 400 за заемане на академичната длъжност ДОЦЕНТ на БСУ.

4. Оценка на учебно-преподавателската дейност

Кандидатът за академичната длъжност ДОЦЕНТ: **главен асистент д-р Виляна Янкова Русева** е назначен за *главен асистент през 2020г. като за периода 2020 - 2022г. е водила лекционни курсове по следните дисциплини:*

- “Маркетинг в туризма”; “Устойчиво развитие на туризма“; „Управление на човешките ресурси“ и „Бизнес планиране“ в ОКС Бакалавър;
- “Социално предприемачество” и “Училищно обучение по предприемачество в ОКС Магистър

Общо за периода 2019-2023г. има отчетени 417 учебни часа аудиторна заетост в лекции и в упражнения.

5. Обща характеристика на представените научни трудове/публикации

Кандидатът за академичната длъжност ДОЦЕНТ: **главен асистент д-р Виляна Янкова Русева**, участва в конкурса с 23 публикации, вкл. 1 монография по конкурса, 1 глава от колективна монография, 1 самостоятелен учебник, 7 студии, 1 статия и 11 доклада, 1 самостоятелен учебник (*Въведение в социалното предприемачество*). Част от публикациите са на английски език.

Основните направления на изследователската и публикационната дейност на **главен асистент д-р Виляна Янкова Русева** могат да се сведат до следните изследователски полета:

- Маркетинг и иновации;
- Предприемачество с акцент върху социалното предприемачество.

Основните РЕЗУЛТАТИ от научната и изследователската дейност на единствения кандидат в конкурса: **главен асистент д-р Виляна Янкова Русева**, могат да се сведат до следните по значими:

- по **монографията** за участие в конкурса: *Съвременни предизвикателства пред маркетинга и предприемачеството:*
 - на основата на анализ на състоянието и тенденциите в развитието на бизнеса през последните години са идентифицирани основни предизвикателства пред маркетинга, които определят особеностите на новия потребител и новия производител, в т.ч.
 - предложен е исторически анализ за развитието на потребителското поведение в частност, и на поведенческите нагласи на обществото като цяло;
 - извършен е сравнителен анализ на съвременните и традиционните предприемачески подходи като особено внимание е обърнато на нарастващата тенденция за създаване на социални предприемачи;
 - Извършен е синтез на използването на дигиталните технологии в маркетинга и предприемачеството като са обобщено основните насоки на дигиталния маркетинг чрез социалните медии и дигиталния предприемач.

- предложен е авторова методика за анализ на развитието на съвременни маркетингови и предприемачески инструменти като споделените пространства, вкл.
 - представени са теоретично и с примери от практиката основните ползи и добавената стойност на споделените пространства, особени в условия на нарастваща дигитализация и работа в пандемични условия.
 - систематизиран е поведенчески модел на ползвателите на споделените пространства като е поставен акцент върху маркетинга и предприемачеството.
- Проведено е авторово проучване на примери за споделени пространства в България и е направена оценка на социалните аспекти на използването на тези споделени пространства, вкл.
 - Анализирани са резултатите от проведени интервюта, които могат да служат както за насърчаване на социалното поведение на предприемачите, така и създаване на социални нагласи и на потребителите чрез управление на тяхното социално поведение.
- по **публикациите** за участие в конкурса:
 - Маркетинг и иновации: 1 глава от книга (П21), 3 студии (П12, П16, П19), 1 статия (П9) и 7 доклада (П2, П3, П5, П6, П10, П11, П15).
 - Анализира се влиянието на маркетинга и иновациите за избрани български фирми, като резултатите са насочени към подобряване на маркетинговите умения на персонала.
 - Предложена е методическа схема за анализ на иновациите за подобряване на маркетинга на фирмите.
 - Представена е ролята на дигиталния маркетинг в условия на пандемична криза при управлението на пазарното поведение на потребителите.
 - Анализирано е влиянието на социалния маркетинг върху социалното поведение на потребителите.
 - Анализирано е влиянието на мерките по корпоративна социална отговорност върху маркетинга и пазарното представяне на фирмите, особено в условията на пандемията от Ковид-19.
 - Предложена е комбинация на маркетинговия подход и подхода на кръгова икономика като неразривна част от бъдещото социално поведение на бизнеса. В това направление са разгледани съвременни особености на проявление на „зеления маркетинг“ в бизнеса и в обществото.
 - Теоретично и приложно е анализирано влиянието на иновациите върху развитието на предприемачеството, вкл. и в България.
 - (социално) предприемачество: 1 глава от книга (П21), 5 студии (П12, П15, П17, П18, П20) и 5 доклада (П5, П6, П7, П8, П13).
 - Представени са основни особености на социалното предприемачество и начина на използването на социалното поведение в различни обществени проекти.

- Разкрити са специфични особености и условия на формиране на социален поведенчески модел в условия на пандемия.
- Систематизирано е антропогенното влияние на споделената работа и споделените пространства върху развитието на социални предприемачи.
- Обобщена е методика за измерване на социалното управление и устойчивост, която методика подпомага да се разкрият основните елементи на социалното поведение и социално предприемачество.
- Обобщени са добри примери за социално управление, вкл. и по отношение на т.наречения „зелен преход“ в икономиката.
- Предложен е управленски модел за оценка на управленските компетентности на предприемачите като въз основа на теоретичен и приложен анализ са систематизирани мерки за насърчаване предприемаческата активност.
- Теоретично и приложно е анализирано влиянието на иновациите върху развитието на предприемачеството, вкл. и в България.

При преглед на представените публикации не са открити доказателства и/или няма установени сигнали за нарушаване на авторски права на други изследователи към момента на изготвяне на рецензията.

6. Оценка на научните и научно-приложни приноси

По принцип приемам изведените от кандидата приноси, но считам че те могат да се обобщят до следните основните **ПРИНОСНИ МОМЕНТИ**:

- Приноси с **теоретичен и теоретико-методически характер**:
 - Систематизирани и обогатени са основните теоретични постановки и методически разработки относно потребителското поведение, дигитализацията на бизнеса, предприемаческите модели, вкл. и връзката между дигиталния маркетинг, социалните иновации и социално предприемачество, провокирани от процесите на дигитализация в обществото;
 - Направени са научни обобщения относно категориите „социален предприемач“ и „социално предприемачество“ като особено внимание е отделено върху инструментите за управление на социалното поведение на обществото и на потребителите, в частност;
 - Систематизирани са теоретични и практически модели в областта на прилагане на споделените пространства като съвременно проявление на социалното поведение на предприемачите.
- Приноси с **приложен характер**:
 - Очертани са подходи за приложно изследване за оценка на развитието на социалното предприемачество и създаването на социални предприемачи в България;
 - На основата на представена методика са изследвани поведенческите аспекти на предприемачите като цяло и на социалните предприемачи, в частност;

- Разработен е инструмент за анализ на връзката между промените в бизнес средата и дигитализацията, които провокират промени в маркетинговата дейност и предприемаческата практика в България, вкл. и са анализирани основните приложни характеристики на социално-отговорния маркетинг.

7. Критични бележки и препоръки

По същество научните и творчески резултати на кандидата за академичната длъжност **ДОЦЕНТ** отговарят на направлението на конкурса. Независимо, че към отделни елементи от представената за рецензиране научна продукция на кандидата могат да бъдат отправени частични критики и бележки, считам, че като цяло към кандидата не могат да се отправят значими такива.

8. Заключение

В обобщение, документите и материалите, представени от **главен асистент д-р Виляна Янкова Русева** отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на БСУ.

Единственият кандидат в конкурса е представил достатъчен брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при защитата на ОНС „доктор“. В работите на кандидата има оригинални научни и приложни приноси, които са получили международно признание като представителна част от тях са публикувани в списания и научни сборници, издадени от международни академични издателства.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, при направения анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, намирам за основателно да дам своята **ПОЛОЖИТЕЛНА** оценка и да **ПРЕПОРЪЧАМ** на Уважаемото Научно жури да подкрепят избора на **главен асистент д-р Виляна Янкова Русева** на академичната длъжност **ДОЦЕНТ** на БСУ по професионално направление 3.8. „Икономика“, научна специалност „Икономика и управление (маркетинг, мениджмънт и предприемачество)“.

30 Януари 2023г. / София

Рецензент:
/проф. д-р Николай Щерев/